

PIELAVESI

Sulkavajärven rantayleiskaava- alueen muinaisjäännösinventointi 2004

Timo Jussila

Kustantaja: Pielaveden kunta

Sisältö:

Perustiedot	2
Inventointi	2
Täydennysinventointi lokakuussa 2004	4
Yleiskartta, tutkimusalue	5
Rannansiirtyminen	6
Muinaisjäännökset	7
PIELAVESI 74 SULKAVA MUSTIKKAMÄKI	7
PIELAVESI 75 KARELINNIEMI	9

Kansikuva: Tyypillistä metsämaastoa Sulkavanjärven rannan tuntumassa, Hietaharjun pohjoispuolella.

Perustiedot

- Alue:* Pielaveden Sulkavanjärven ranta-alueet (Sulkavanjärven eteläosa)
- Tarkoitus:* Mahdollisten alueella sijaitsevien muinaisjäännösten paikantaminen.
- Tavoite:* Alueen mahdollisimman kattava tarkastus, tihein pistokokein.
- Työaika:* Kenttätyöaika: 10 – 11.8.2004, kaksi henkilötyöpäivää, 13.10. yksi henkilötyöpäivä.
- Kustantaja:* Pielaveden kunta
- Tekijä:* Mikroliitti Oy, Timo Jussila.
- Aiemmat tutkimukset:* ei ole.
- Tulokset:* Alueelta ei tunneta kiinteitä muinaisjäännöksiä, eikä varmuudella löytöpaikkoja. Karelinniemestä sanotaan löydetyn useita kiviesineitä. Inventoinnissa 2004 ei löydetty alueelta uusia muinaisjäännöksiä rakentamattomilta metsärannoilta. Syksyn täydennysinventoinnissa löytyi asuinpaikan merkkejä Karelinniemestä ja kivikautinen asuinpaikka Mustikkamäen alapuolisesta pellostä.

Inventointi

Inventointi suoritettiin samalla matkalla kuin Sulkavanjärven Kiuruveden puoleisten ranta-alueiden inventointi, josta on tehty erillinen raportti.

Sulkavanjärvi on ollut osana muinaista itämerta Ancylusjärveä vielä sinä aikana, kun tiedetään ihmisen jo asuneen Pohjois-Savossa. Korkeimmat muinaisjäännöksille potentiaaliset rannat sijaitsevat alueella n. 135 m korkeudella. Muinaisen Saimaan osaksi järvi tuli, kun Saimaa kuroutui lopullisesti Ancylusjärvestä (ja muinais-Päijänteestä) n. 7000 eKr Sulkavanjärven itäpuolella Laukkalassa. Tuon jälkeen alkoi järvessä tulva, joka saavutti huippunsa (n. 114 m mpy) n. 4800 eKr, kun Saimaalle puhkesi uusi lasku-uoma etelässä Ristiinassa. Lyhyen aikaa ennen tätä järvestä on ollut yhteys Saimaaseen myös pohjoisen kautta. Sen jälkeen alkoi

altaassa vedenlasku, kunnes järvi kuroutui Saimaasta 4000 eKr. mennessä. Sen jälkeen järven eteläosan vesi on pysynyt paikoillaan tai hieman tulvinut (n. 109 m tasolla), kunnes järven vedenpintaa laskettiin 1920-luvulla n. metrin verran nykyiselle 108 m mpy tasolle. Muinaisjäännöksille potentiaalisimmat muinaisranta-atasot sijaitsevat siis n. 109-114 m korkeusvälillä.

Alueen maaperä rannan tuntumassa on moreeni, pääosin hieta-hiesumoreeni, paikoin märkä korpi, paikoin hyvin kivinen. Siellä täällä havaitsin rannan tuntumassa, em. korkeusvälillä hiekkaisempia kuivia moreenimaita. Kasvillisuus on alueen rannoilla tiheää, kuusivaltaista sekametsää, paikoin lehtipuuvalltaista vesakkoa. Järven rannoilla on monin paikoin tasaisia terasseja 3-4 metriä nykyisen rannan yläpuolella. Selviä ja laajempia muinaisranta-törmä ei tämän kaltaiseen maastoon ole syntynyt. Alueen rannat ovat arkeologin kannalta hyvin haastavia. Tiheän kasvillisuuden takia maastoa ei voi lukea kuin muutamia kymmeniä metrejä eteenpäin. Kuusimetsä yhdessä kivisen moreenin kanssa tekee koekuopituksesta hitaan, kuoppia ei synny yhtä tiheään ja samassa ajassa kuin hiekkamaille. Alueen topografia on kuitenkin monin paikoin suotuisa kivikautisille asuinpaikoille, joskin parhaat paikat rannan tuntumassa on mökitetty. Tilanne on sama kaikkialla ns. Järvi-Suomessa. Maaperän laatu ja kohtuullinen kivisyys ei ole vaikuttanut kivikautisen ihmisen asuinpaikan valintaan. Tämän tietäen koekuopitin ahkerasti suotuisia maastonkohtia. Alueelle tuli tehtyä useita kymmeniä koekuoppia.

Kävelin läpi alueen koko itärannan koillisesta Käännininniemen salmesta etelään Kilpilahden pohjukkaan, rantaterasseja harvakseltaan koekuopitellen, sekä avoimia maastonkohtia (tuulenskaadot, polut jne.) tarkastellen. Pihamaita ja peltoja en tarkastanut lainkaan. Länsirannalla tarkastin lyhyet rakentamattomat metsärantakaistat pistokokein. Alue tuli rakentamattomien metsärantojen osalta perusteellisesti tarkastettua rannan tuntumasta.

En havainnut alueella yhtään mitään esihistoriaan viittaavaa! (lokakuussa suoritetussa täydennysinventoinnissa löytyi yksi kivikautinen asuinpaikka pellostä Mustikkamäestä, sekä asuinpaikan merkkejä Karelinniemenestä. Ks. luku Täydennysinventointi).

Karelinniemenestä sanotaan löydetyn useita kiviesineitä 1800-luvulla. Kerrotaan arkeologi Appelgren-Kivalon vierailleen paikalla 1800 luvun lopulla (Lähde: Sulkavan kyläkirja, Sata suorta Sulkavassa, toim. P. Kokkonen 1996). Karelinniemi vaikuttikin varsin suotuisalta topografiansa puolesta kivikautiselle asuinpaikalle. Niemi oli kuitenkin viljelyksessä, enkä sitä tarkemmin katsonut tällä erää. Alueella on topografialtaan mainioita peltoja rannan tuntumassa (myös Kiuruveden puolella), minkä takia **inventointia on tarkoitus täydentää myöhemmin syksyllä**, kun pellot on kynnetty peltoalueiden kattavalla tarkastuksella (niiltä osin kun kynnot tehdään).

Alueen maastosta ja vesistöhistoriasta, sekä ympäröivien alueiden muinaisuudesta on tarkempi selvitys Kiuruveden Sulkavanjärven inventoinnin raportissa.

Espoo 26.8.2004

Timo Jussila

Täydennysinventointi lokakuussa 2004

Lokakuun 13. päivänä kävin läpi yhdessä arkeologi Timo Sepänmaan kanssa alueen kynnettyjä peltoja. Useimmat alueen kynnetyt pellot rannan tuntumassa, tai muinaisrantojen törmillä katsottiin (Mustikkamäen alue, Juurikkalahden alue, Karelinniemi). Tulokset olivat kohtalaisen hyvät.

Mustikkamäen talon eteläpuolisessa kynnetyssä pellossa havaittiin merkkejä kiveästä asuinpaikasta. Löydetyt kvartsi-iskokset ja ytimet olivat hajallaan pellossa suhteellisen laajalla alueella. Asuinpaikkaa ei kyetty selkeästi rajaamaan. Osittain siihen vaikuttaa se, että kynnös oli varsin tuore ja sää oli ollut pitkään kuiva. Juuri kynnetyistä kuivasta pellostä löytöhavaintojen tekeminen on vaikeaa, ennen kuin sade pesee löydöt esille. Pellon kuivuudesta johtuen asuinpaikkaa ei kyetty rajaamaan, jolloin on tyydyttävä epämääräisempään paikkatietoon jolla on varauduttava muinaisjäännöksen olemassaoloon merkityllä alueella.

Karelinniemen pellot olivat sängellä ja kyntämättä. Olkien välistä saattoi kuitenkin jonkin verran havainnoida löytöjä. Yhdessä paikassa, niemen länsirannalla olevan ladon ympäristössä, törmän laella havaittiin pari selvää kvartsi-iskosta. Ne jätettiin peltoon. Iskokset ovat kuitenkin selvä merkki siitä, että paikalla saattaa olla kiveästä asuinpaikka. Löytöjen vähäinen määrä ei kuitenkaan oikeuta merkitsemään paikkaa suojelukohteeksi ennen tarkempia tutkimuksia paremmissa olosuhteissa.

Espoossa 7.10.2004

Timo Jussila

Yleiskartta, tutkimusalue

1: 20 000

Nettiversiossa ei ole karttoja

(ei mittakaavassa)

Rannansiirtyminen

Rannansiirtyminen Sulkavanjärven eteläpäässä:

Muinaisjännökset

PIELAVESI 74 SULKAVA MUSTIKKAMÄKI

Rauh.lk: 2

Ajoitus: kivikautinen
Laji: asuinpaikka

Kartta: 3314 09 x: 7045 85 y: 3484 44

Tutkijat: Jussila T 2004 inventointi

Löydöt: KM 34984 :1, 4 kpl, kvartsi-iskoksia, Kolme bipolaarista kvartsiydintä, yksi iskos.
:2 , 2 g, 2 kpl, palanutta luuta. Diar 4.1.05

Sijainti: Paikka sijaitsee Pielaveden kirkosta 31,0 km pohjoiseen, Sulkavanjärven itäpuolella, Käänninniemensalmen itärannalla, Mustikkamäen talosta n. 150 m etelään, rantapellossa, korkean törmän äärellä.

Huomiot: Laajalla alalla moreenipellossa havaittiin siellä täällä kvartseja, sekä yksi luun pala. Kuivassa juuri kynnetyssä pellossa ei kyetty rajamaan paikkaa tarkemmin. Alueella on kuitenkin kivikautinen asuinpaikka.

Karttaote 1:10 000

Nettiversiossa ei ole karttoja

PIELAVESI 75 KARELINNIEMI

Rauh.lk: 3 (2)

Ajoitus: kivistinen
Laji: löytöpaikka

Kartta: 3314 09 x: 7038 23 y: 3485 15

Tutkijat: Jussila T 2004 inventointi

Löydöt: KM 34983, kvartsi-iskoksia 3 kpl. Diar 4.1.05

Sijainti: Paikka sijaitsee Pielaveden kirkosta 23,3 km pohjoiseen, Sulkavan järven eteläosan itäpuolella olevassa Karelinniemiessä, niemen länsirannalla olevan ladon ympäristössä..

Huomiot: Sänkipellossa havaittiin pari selvää kvartsi-iskosta rantatörmän laen tuntumassa, tasaisesta pellostä. Alueelta sanotaan 1800-luvulla löytyneen useita kiviesineitä. Kvartsi-iskokset viittaavat paikalla olevan kivistinen asuinpaikka. Löytöjen vähäisyys ei kuitenkaan anna mahdollisuutta merkitä paikkaa varmaksi tapaukseksi ja suojelukohteeksi. On kuitenkin syytä varautua muinaisjäännöksen olemassaoloon.

Kartta: ks. yleiskartta.

Karelinniemen länsiosaa kuvattuna pohjoiseen. Kvartsit havaittiin ladon ympäristössä. Mahdollisesti paikalla on kivistinen asuinpaikka